Сборник съдебна практика

ОПРЕДЕЛЕНИЕ НА СЪДА (десети състав)

2 юни 2016 година*

„Преюдициално запитване — Свобода на установяване — Основни права — Зачитане на правото на собственост — Специален режим на наследяване по отношение на земеделските стопанства — Харта на основните права на Европейския съюз — Приложно поле — Прилагане на правото на Съюза — Липса — Факти по главното производство, настъпили преди датата на присъединяване на съответната държава членка към Европейския съюз — Явна липса на компетентност на Съда“

По дело C-50/16

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Sąd Rejonowy w Koninie (Окръжен съд, Конин, Полша) с акт от 12 януари 2016 г., постъпило в Съда на 28 януари 2016 г., в производството, образувано по искане на

Halina Grodecka

в присъствието на:

Józef Konieczka и др.,

СЪДЪТ (десети състав),

състоящ се от: F. Biltgen, председател на състава, A. Borg Barthet и M. Berger (докладчик), съдии,

генерален адвокат: M. Wathelet,

секретар: A. Calot Escobar,

предвид решението, взето след изслушване на генералния адвокат, да се произнесе с мотивирано определение съгласно член 53, параграф 2 от Процедурния правилник на Съда,

постанови настоящото

Определение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на членове 2 и 8 ДФЕС, на член 1 от Първия допълнителен протокол към Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, подписана в Рим на 4 ноември 1950 г. (наричани по-нататък съответно „Първият протокол“ и „ЕКПЧ“), на член 14 от ЕКПЧ, както и на член 17, параграф 1 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“).

* Език на производството: полски.

2 Запитването е отправено в рамките на производство, образувано по искане на г-жа Halina Grodecka във връзка със заявление за декларация за наследство след смъртта на г-н Kazimierz Konieczka, настъпила на 10 октомври 2000 г.

Правна уредба

3 Членове 1058 и следващите от Kodeks cywilny (Граждански кодекс), в приложимата към фактите по главното производство редакция, предвиждат специален режим за наследяването по закон на земеделски стопанства, които включват земеделски земи с площ над 1 ha. Така член 1059 от Гражданския кодекс предвижда по същество, че само наследниците, които към момента на откриване на наследството работят в сектора на селското стопанство или имат по-специално професионална квалификация, за да извършват производствена селскостопанска дейност, наследяват по закон земеделското стопанство, като се изключат наследниците, които не отговарят на тези условия. Член 1064 от този кодекс предвижда, че по-конкретно определението за професионална квалификация, считана за подходяща за извършването на селскостопанска дейност, която предоставя възможност да се наследи земеделско стопанство, е установено с правилник на Министерския съвет.

4 По силата на член 1063 от Гражданския кодекс съгласно общите принципи земеделското стопанство преминава върху наследниците само ако нито съпругът на наследодателя, нито родителите, които наследяват по закон, не отговарят на предвидените условия за наследяване на такова стопанство.

5 На последно място, член 925 от Гражданския кодекс гласи, че наследствената маса преминава върху наследника в деня на смъртта на наследодателя.

Спорът по главното производство и преюдициалният въпрос

6 Висящият спор пред Sąd Rejonowy w Koninie (Окръжен съд, Конин, Полша) е по повод на заявление за декларация за наследство, направено от г-жа Grodecka след смъртта на г-н Konieczka, настъпила на 10 октомври 2000 г. Съответното наследство се състои по-конкретно от земеделско стопанство с площ над 1 ha.

7 От преюдициалното запитване следва, че производството по декларация за наследство, въз основа на разпоредбите, които се прилагат спрямо разглежданите в главното производство факти, има за цел да се установи по-специално характерът на земеделско стопанство на наследствената маса или на част от нея, както и наследникът или наследниците. Изискването да се установи този характер, се отнасяло само до наследствата, които, както е в настоящия случай, са открити преди 14 февруари 2001 г. — датата, на която е публикувано решение на Trybunał Konstytucyjny (Конституционен съд, Полша) от 31 януари 2001 г., с което разпоредбите, уреждащи съответния специален режим, са обявени за противоконституционни и впоследствие са отменени.

8 Запитващата юрисдикция изпитва съмнения относно съвместимостта на посочените разпоредби с Първия протокол и с член 17, параграф 1от Хартата. Всъщност посочените разпоредби лишавали наследниците от полагащото им се наследство, като установяват материалноправни ограничения по отношение на основанията за наследяване на земеделско стопанство. Така полската държава de facto отнемала тази част от имуществото на починалия от даден наследник, който няма професионална квалификация, за да може да наследи земеделско стопанство.

9 Освен това според запитващата юрисдикция било възможно разглежданите в главното производство разпоредби да са в противоречие с член 14 от ЕКПЧ и с член 8 ДФЕС, като възниква въпросът дали е обосновано въз основа на предвидените в съответното национално законодателство материалноправни критерии да се установява разграничение между наследниците, които могат да наследяват.

10 При тези условия Sąd Rejonowy w Koninie (Окръжен съд, Конин) решава да спре производството по делото и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Трябва ли членове 2 и 8 ДФЕС, член 1 от Първия протокол, член 14 от ЕКПЧ и член 17, параграф 1 от Хартата, които установяват принципите на върховенство на правото, на равенството, на забраната за дискриминация и на закрилата на собствеността, да се тълкуват в смисъл, че не допускат национални разпоредби, които ограничават наследяването на земеделски стопанства, когато наследникът, който е полски или чужд гражданин, не отговаря на определени материалноправни критерии, предвидени в закона и уредени подробно в акт за прилагане?“.

Относно компетентността на Съда

11 С въпроса си запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали правото на Съюза не допуска национални разпоредби, които ограничават наследяването на земеделско стопанство, когато наследникът не отговаря на определени материалноправни критерии, свързани със способността му да управлява такова стопанство.

12 По силата на член 53, параграф 2 от Процедурния правилник на Съда, когато разглеждането на определено дело очевидно не е от компетентността му, Съдът може във всеки един момент след изслушване на генералния адвокат и без да провежда докрай производството, да реши да се произнесе с мотивирано определение.

13 Тази разпоредба следва да се приложи по настоящото дело.

14 Действително, на първо място, следва да се напомни, че Съдът е компетентен да тълкува правото на Съюза във връзка с прилагането му в нова държава членка от датата на нейното присъединяване към Съюза (вж. в този смисъл решения от 15 юни 1999 г., Andersson и Wåkerås-Andersson, C-321/97, EU:C:1999:307, т. 31 и от 10 януари 2006 г., Ynos, C-302/04, EU:C:2006:9, т. 36, както и определение от 5 ноември 2014 г., VG Vodoopskrba, C-254/14, непубликувано, EU:C:2014:2354, т. 10).

15 От преюдициалното запитване обаче е видно, че фактите в главното производство са настъпили преди датата на присъединяване на Република Полша към Съюза, т.е. 1 май 2004 г. Наистина лицето, чието наследство е предмет на спора в главното производство, е починало на 10 октомври 2000 г. По силата на член 925 от Гражданския кодекс преминаването на наследствената маса върху наследника поражда действие от тази дата.

16 На второ място, по-специално по отношение на поисканото тълкуване на членове 2 и 8 ДФЕС и на член 17 от Хартата, от член 51, параграф 1 от Хартата следва, че нейните разпоредби се отнасят за държавите членки единствено когато те прилагат правото на Съюза. Член 6, параграф 1 ДЕС, както и член 51, параграф 2 от Хартата уточняват, че разпоредбите ѝ не разширяват компетентността на Съюза, определена в Договорите.

17 Главното производство обаче е по заявление за декларация за наследство на основание на материални и процесуални разпоредби на полското право и преюдициалното запитване не съдържа никакви данни, от които може да се заключи, че с тези разпоредби се прилага правото на Съюза по смисъла на член 51, параграф 1 от Хартата или че те се отнасят до „дейност“ на Съюза по смисъла на член 8 ДФЕС.

18 Следователно Съдът не е компетентен да отговори на поставения въпрос, доколкото той се отнася до тълкуването на членове 2 и 8 ДФЕС, както и на член 17 от Хартата (вж. в този смисъл решение от 22 декември 2010 г., Omalet, C-245/09, EU:C:2010:808, т. 18 и определение от 30 май 2013 г., Fierro и Marmorale, C-106/13, непубликувано, EU:C:2013:357, т. 11—14 и цитираната съдебна практика).

19 На последно място, що се отнася до поисканото тълкуване на член 1 от Първия протокол и на член 14 от ЕКПЧ, несъмнено е вярно, че тези разпоредби отчасти съвпадат с член 17 от Хартата, който установява закрилата на правото на собственост, както и с член 21 от нея, който се отнася до забраната на дискриминация. Както вече бе отбелязано обаче в точка 17 от настоящото определение, преюдициалното запитване не съдържа никакви конкретни данни, въз основа на които може да се приеме, че предметът на спора по главното производство има връзка с правото на Съюза. При това положение Съдът не е компетентен да отговори на преюдициално запитване (вж. в този смисъл определение от 1 март 2011 г., Chartry, C-457/09, EU:C:2011:101, т. 25 и 26 и цитираната съдебна практика).

20 Предвид всички изложени по-горе съображения следва да се приеме, че на основание член 53, параграф 2 от Процедурния правилник на Съда, произнасянето по въпроса, поставен от Sąd Rejonowy w Koninie (Окръжен съд, Конин), очевидно не е от компетентността на Съда.

По съдебните разноски

21 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (десети състав) определи:

Произнасянето по въпроса, поставен от Sąd Rejonowy w Koninie (Окръжен съд, Конин, Полша), очевидно не е от компетентността на Съда на Европейския съюз.

Подписи